

مانای سیما بینا

مردم‌شناسی در موسیقیِ آواز و ترانه‌های محلی

بیش از ۲۲۰ ترانه محلی از:
خراسان، گیلان، تالش، مازندران، شیراز، لرستان،
کردی بختیاری، آذری، الموت و...

دکتر محمد رسول گلشن فومنی

سرشناسه: گلشن، محمدرسول، ۱۳۱۲ -

عنوان و پدید آور: مانای سیما بینا: مردم شناسی در موسیقی آواز و ترانه های محلی: بیش از ۲۲۰ ترانه محلی از خراسان، گیلان.../محمد رسول گلشن قومنی.

مشخصات نشر: تهران: زرباف اصل، ۱۳۸۵

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

عنوان دیگر: مردم شناسی در موسیقی آواز و ترانه های محلی.

عنوان دیگر: بیش از ۲۲۰ ترانه محلی از خراسان، گیلان...

موضوع: موسیقی محلی ایرانی - - تاریخ و نقد.

موضوع: موسیقی محلی ایرانی - - متن ها.

شماره کتابخانه ملی: ۴۷۳۱۲ - ۸۵ م

مشخصات ظاهری: ۵۶۰ ص

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۱۲۴۴-۱-۶

رده بندی کنگره: ۲ م ۳۷۵۷/۵۸ ML

رده بندی دیویی: ۷۸۰/۹۵۵

مانای سیما بینا

مردم شناسی در موسیقی آواز و ترانه های محلی

بیش از ۲۲۰ ترانه محلی از خراسان، گیلان، تالش، مازندران، شیراز

لرستان، کردی بختیاری، آذری، الموت و...

انتشارات زرباف اصل

چاپ اول: تهران ۱۳۸۶

تیراژ: ۲۰۰۰ جلد

ISBN: 978-964-91334-1-6

Email: alibidjad@yahoo.com

نقاشی روی جلد اثر سیما بینا

حروفچینی و صفحه آرایی: زهرا سمرقندی

طراح جلد: مینا فراهانی

لینوگرافی و چاپ: غزال

بها: ۹۰۰۰۰ ریال

مراکز پخش: تهران انتشارات زرباف اصل بیجاد ۰۹۱۲۱۸۶۶۵۵۸ - ۳۳۳۲۷۲۴۱

نشرو پخش علی تهران ۶۶۴۹۱۸۷۶ - ۶۶۴۹۱۲۹۵ شهرستان ها ۶۶۹۶۷۰۲۷

رشت - فروشگاه کتاب ادیب شعبه ۱ ۳۲۲۰۳۷۷ شعبه ۲ ۲۲۳۶۸۰۵

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه مؤلف
۹	۱- مردم‌شناسی در موسیقی آواز و ترانه‌های محلی در سیزده مقاله
۱۵۷	۲- زیبایی در شعر، آهنگ، آواز و ترانه‌های محلی
۲۰۱	۳- مانای سیما بینا و ترانه‌های محلی
۲۱۵	۴- زندگینامه مختصر سیما بینا و موسیقی او
۲۲۱	۵- سیما بینا: گل‌های رنگارنگ- یک شاخه گل (عاشقانه‌ها)
۲۴۵	۶- سیما بینا: ترانه‌های محلی خراسانی، لری، بختیاری و ...
۳۱۱	۷- احمد عاشورپور (ترانه‌های محلی گیلکی)
۳۳۱	۸- بانو شمس (ترانه‌های محلی گیلکی)
۳۴۵	۹- ناصر مسعودی (ترانه‌های محلی گیلکی)
۳۶۷	۱۰- فریدون پوررضا (ترانه‌های محلی گیلکی)
۳۸۷	۱۱- ترانه‌های تالشی روح‌انگیز (خانم میروانی) و دیگران
۴۰۹	۱۲- پری زنگنه (ترانه‌های محلی)
۴۲۱	۱۳- روانبخش (ترانه‌های محلی)
۴۲۷	۱۴- ویگن (ترانه‌های محلی و شبه محلی)
۴۳۵	۱۵- دلکش (ترانه‌های محلی و شبه محلی)
۴۴۵	۱۶- ترانه‌های محلی مازندرانی
۴۶۱	۱۷- ترانه‌های محلی شیرازی
۴۷۵	۱۸- ترانه‌های محلی آذری
۴۹۷	۱۹- ترانه‌های محلی کردی بختیاری
۵۰۹	۲۰- ترانه‌های محلی لری
۵۲۳	۲۱- ترانه‌های عامیانه الموت قزوین (دوبیتی‌های عاشقانه)
۵۳۱	۲۲- ترانه‌های عاشقانه و متفرقه محلی
۵۴۳	۲۳- ترانه‌های عامیانه شهری و روح‌وضی

مقدمه مؤلف

کتابی که هم اکنون در دستان شماست، کتابی است در زمینه مردم‌شناسی فرهنگی. بنابراین در این کتاب که حاصل پنج سال پژوهش و تحقیق است پدیده موسیقی آواز همچون یک نهاد اجتماعی از بدو پیدایش آواز و ترانه‌های عامیانه در تاریخ بشر و به دنبال آن، ترانه‌های محلی و عامیانه ایران و چگونگی سیر تحولی آنها مورد مطالعه قرار گرفته و در کلیه جریان تحقیق چگونگی پیدایش ترانه‌های محلی با تکیه بر جنبه‌های فولکلوریک با ذکر مثال از نمونه‌های زیبای ترانه‌های محلی مناطق مختلف ایران مورد نظر است.

همانطور که در اولین جمله اولین مقاله‌ام تحت عنوان «مردم‌شناسی در موسیقی آواز و ترانه‌های محلی» آورده‌ام، من نه خواننده‌ام، نه نوازنده و نه موسیقیدان؛ چون تخصص من در زمینه جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی است، از این دیدگاه خواسته‌ام فرایند پیدایش و شکل‌گیری ترانه‌های محلی و عامیانه (فولکلوریک) را از نقطه صفر پیدایش این پدیده تا مراحل تحول آن، با توسل به پژوهش‌های مردم‌شناسان مناطق مختلف جهان از لحاظ تئوری، به داده‌هایی در این زمینه دست یابم و با عشقی که نسبت به این پدیده ناب‌هنر آواز (ترانه‌های محلی و عامیانه ایران) دارم به پژوهشی در این مورد در حد مردم‌شناسی بپردازم.

اما وقتی می‌گوئیم ترانه‌های محلی و عامیانه، یعنی پدیده‌ای در زمینه موسیقی آواز و موسیقی پدیده‌ای است هنری که علاوه بر آنکه می‌تواند از

دیدگاه نهاد اجتماعی «هنر» مورد مطالعه قرار گیرد، در عین حال در محدوده خود علمی است مستقل و بالاخره وقتی از علم موسیقی حرف می‌زنیم صوت ابزارهای موسیقی، همچون سازهای زهی، بادی، مسی و نیز نُت و ردیف و غیره مطرح می‌گردد. اما من چون عالم در علم موسیقی نیستم و صوت ابزارها را در ارتباط با نمادهای کاربردی آنها به درستی نمی‌شناسم، قطعاً حق ورود به این مبحث را ندارم. ولی می‌خواهم بیان کنم، اگر در سلسله مقاله‌های خود که در این کتاب آورده‌ام از زیر و بم صداها و از نغمه‌ها و نواها و یا از حروف نُت موسیقی و از دستگاهها و گوشه‌ها و ردیف‌ها بحث به میان آمده است نه از باب علم موسیقی است بلکه دیدگاه من صرفاً علم «مردم‌شناسی» است. یا در مواردی نیز از دیدگاه جامعه‌شناسی از زیبایی در آواز و ترانه‌های محلی بحث شده است، صرفاً به خاطر این است که مراحل پیدایش صدا (صوت) و صوت ابزارها و ترانه‌های عامیانه در ارتباط با کار تولیدی و محیط کار، طبیعت و فرهنگ ابتدائی و جادو و غیره را تا حد ممکن با استفاده از تحقیقات نظریه‌پردازان این میدان و مشاهدات کنجکاوانه خود در روستاها و صحراهای ایران، تبیین نمایم.

معمولاً نظریه‌پردازان بزرگ مردم‌شناسی وقتی خواسته‌اند ترانه‌های محلی و عامیانه را تبیین کنند و در ارتباط با محیط مادی و اجتماعی روشن نمایند از نمونه‌هایی از اینگونه ترانه‌ها از جوامع مختلف بویژه جوامع آسیائی و آفریقائی و آمریکای جنوبی استفاده کرده‌اند. بنابراین معتقدم در تبیین مردم‌شناسی ترانه‌های محلی بدون مراجعه به نمونه این گونه آثار، موفقیتی بدست نخواهد آمد. با این اعتقاد از همان ابتدای شروع پژوهش مُدل و نمونه کار خود را همانطور که از سر تیتز اولین مقاله‌ام پیداست «به بهانه خنیاگری‌های خواننده بلندآوازه ایران در نغمه‌های صحرا و ترانه‌های محلی یار و دیار، سیما بینا»- این پیام‌آور شادی‌ها و گسترش دهنده نشاط و زیبایی- قرار داده‌ام. در واقع از زیبایی‌های برخاسته از تحریر صدایش که در استیل موسیقی اوست لذت می‌برم. چه خوش گفته است، زیگموند اسپات موسیقیدان، «هر کس عملاً به نوعی و از